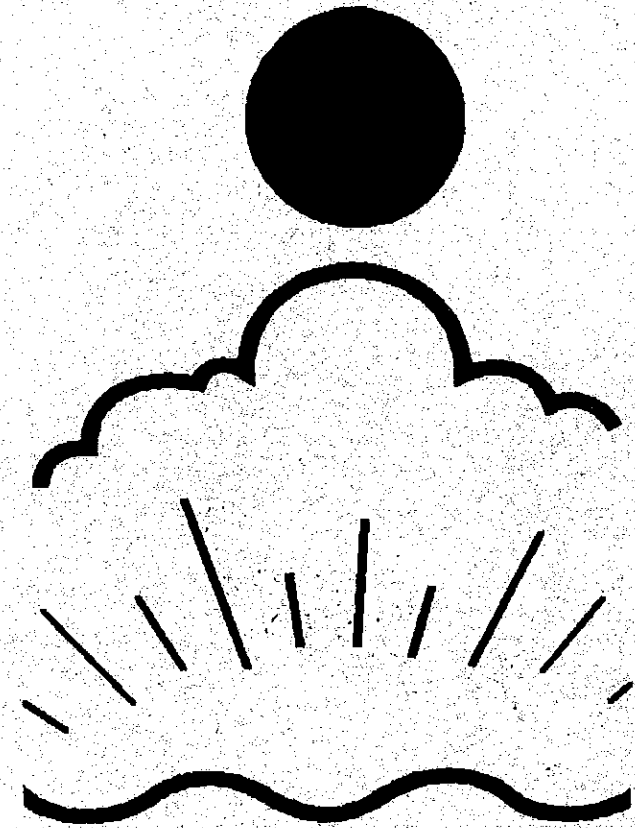

NATUUR-EN MILIEUVERENIGING

DRUNEN – HEUSDEN – VLIJMEN

“NATUURLIJK”

september/oktober 2003

HET BESTUUR

NATUUR- EN MILIEUVERENIGING DRUNEN-HEUSDEN-VLIJMEN

POSTBUS 174

5150 AD DRUNEN

Contributie minimaal € 12, – per jaar.
Postbanknr. 5377889 t.n.v. Penningmeester
Natuur- en Milieuvereniging Drunen-Heusden-Vlijmen,
Braillelaan 57, 5252 CW Vlijmen.

SAMENSTELLING BESTUUR

Voorzitter: George Rouhof
Newtonlaan 41
5252 CH Vlijmen tel. 073-5112022

Secretaris: Cock de Moel - van Engelen
Dr. Schaepmanstraat 7
5151 CH Drunen tel. 0416-379128

Penningmeester: Hans Oudenhuijsen
Braillelaan 57
5252 CW Vlijmen tel. 073-5130404

Leden: Marian van der Linden - Botter
Marijnenlaan 14
5251 SC Vlijmen
tel. 073-5117393

Joost van Balkom
Vermeerplantsoen 145
5151 WS Drunen tel. 0416-376202

INHOUDSOPGAVE

1. Het bestuur.	blz. 1
2. Inhoudsopgave.	blz. 2
3. Voorwoord.	blz. 3
4. Lezing over weidevogels.	blz. 4
5. Nieuwe leden.	blz. 5
6. Programma-overzicht.	blz. 6
7. Bezwaarschrift.	blz. 9
8. Inventarisaties van natuurwaarden.	blz. 11
9. ECO-bouwmarkt.	blz. 14
10. Plastic tasje.	blz. 16
11. Streefbeeld (glas)tuinbouw.	blz. 17
12. Autovrije zondag	blz. 21
13. Heemtuin 'de Meulenwerf'	blz. 22
14. Mijn favoriete plekje	blz. 26
15. Adverteerders.	blz. 27

Jaargang 21, september/oktober 2003, nr. 3

Redactie:

Wil Maaywee
Leliestraat 11
5151 TP Drunen
tel. 0416-375214
e-mail:
wmaaywee@hetnet.nl

Inleveren kopij volgende info voor 1 december a.s. op bovenstaand adres.

VOORWOORD

Terwijl ik dit schrijf is de zomer nog in volle gang met flinke hoge temperaturen. Het hitte record van 1947 wordt misschien verbroken. Toch zijn er minder positieve effecten voor mens, dier en plant.

Mijn vakantie in Auvergne in Frankrijk is in middels al weer weken achter de rug. Wij kunnen terug zien op een fijne vakantieperiode. Door de hoge temperaturen hebben wij ons vakantieprogramma aangepast. Normaliter maken wij graag lange wandeltochten door bergen en ongerepte natuurgebieden afgewisseld met cultuur en rust. Dit jaar hebben wij onze activiteiten beperkt tot een paar korte wandeltochten en de rest van de vakantie doorgebracht in de schaduw van de bomen met een goed boek.

Toch zijn mij in deze vakantie wat bijzonderheden opgevallen. Ten eerste dat dit jaar veel meer natuurliefhebbers op onze camping stonden dan voorgaande jaren. Op zich is dat ook weer niet bijzonder maar het is meer de wijze waarop zij zich tot de natuur aangetrokken voelen. Zo ontmoette ik iemand uit het noorden van ons land die elke avond rondliep met een zelfgemaakte (voor mijn gemak) koptelefoon en microfoon. Hiermee kon hij de geluiden opvangen van de fleermuizen. Op deze wijze brengt hij in de stad Groningen de diverse soorten fleermuizen in kaart. Ook ik heb de koptelefoon opgezet en heb op die manier genoten van de "communicatie" tussen de diverse soorten fleermuizen.

Het meest enthousiast was ik over het bericht van een andere natuurliefhebber dat hij een otter in de rivier de Allier had gezien. De afgelopen jaren was deze uit de rivier verdwenen door lozing van veel (industriële en huishoudelijk) afvalwater. Ook is het goed te merken dat de rode wouw weer in aantal toeneemt. Tijdens de korte wandeltochten hoorde ik vele jonge wouwen vanuit hun nest schreeuwen om voedsel.

Terug naar onze eigen natuur en milieu. Ook tijdens de vakantie gaat onze vereniging met haar activiteiten door. Zo hebben wij op 30 juni jl. een constructief bestuurlijk overleg gehad met de gemeente Heusden. In het kader van het "Jaar van de boerderij" heeft Bert van Opzeeland de natuur beschreven langs de twee fietsroutes. Ook is in dat kader op 28 augustus het boekje 'De verdwenen Hoeve op de Pestert. Geschiedenis van boerengezinnen en het landschap in de Loonse en Drunense Duinen' van Cees van der Meijden gepresenteerd.

Verder heeft de werkgroep ruimtelijke ordening een streefbeeld opgesteld voor de glastuinbouw en het Land van Ooit en aangeboden aan B&W van de gemeente Heusden.

Kortom onze vereniging zit niet stil.

George Rouhof

LEZING OVER WEIDVOGELS

Weidevogels zijn het visitekaartje van het boerenland.

Als blikvangers zijn ze belangrijk voor het imago van de agrarische sector. Het Nederlandse boerenland is internationaal van groot belang als broedplaats voor weidevogels.

Zij vinden er de juiste omstandigheden om tot broeden te komen: rust, ruimte, openheid en voedsel.

Met de toenemende intensivering van de landbouw wordt hieraan echter steeds meer afbreuk gedaan.

Weidevogels verdienen dus bescherming!

Marco Renes in dienst bij Brabants Landschap begeleidt verschillende groepen die zich inzetten om weidevogels te beschermen.

Hij zal ons het een en ander vertellen over het gedrag en de broedcyclus van verschillende weidevogels: de Kieviet, grutto, veldleeuwerik, gele kwikstaart, scholekster en wulp.

Ook zal hij ingaan op de oorzaken van de achteruitgang. Wat is eraan te doen?

datum : **dinsdag 28 oktober 2003**
aanvang : **20.15 uur**
locatie : het Patronaatsgebouw
Nieuwkuijksestraat 106, Nieuwkuijk

Het belooft een boeiende avond te worden!

Iedereen is van harte welkom, de toegang is gratis.
Koffie en thee staan (tegen betaling) klaar.

NIEUWE LEDEN

NIEUWE LEDEN

In de eerste helft van 2003 mochten wij de volgende leden welkom heten bij onze vereniging:

Uit Drunen: mw. J. Koks – Pullens,
mw. W. de Groot
dhr. I. v. d. Linden

Uit Elshout: A.C.M. van Mook

Uit Vlijmen: Mw. I. van der Heijkant

PROGRAMMA-OVERZICHT T/M DECEMBER 2003

LEDENVERGADERINGEN

De ledenvergaderingen worden gehouden in het d'Oultremontcollege, Dillenburgstraat 46, Drunen: hoofdingang, grote vergaderruimte, begane grond. Tijdens de ledenvergaderingen wordt u op de hoogte gebracht van de actuele zaken die binnen uw vereniging spelen. Uiteraard kunt u ook aandacht vragen voor zaken die u belangrijk vindt. Koffie en thee staan klaar.

datum : **maandag 13 oktober**

aanvangstijd : **19.30 uur**

Rond 21.45 uur worden deze vergaderingen meestal afgesloten.
Komt u ook ?

BESTUURSVERGADERINGEN

De bestuursvergaderingen worden, indien mogelijk gehouden op de 1ste maandag van de maand. Heeft u een bepaald onderwerp dat u graag behandeld ziet worden in een bestuursvergadering dan kunt u hierover contact opnemen met onze secretaris, Cock de Moel of met een van de andere bestuursleden. De telefoonnummers vindt u voorin in Natuurlijk.

data t/m december
maandag : 29 september, 27 oktober en 1 december

LEZING

door Marco Renes, werkzaam bij het Brabants Landschap
(zie aankondiging elders in Natuurlijk)

datum : **dinsdag 28 oktober**
aanvang : **20.15 uur** (gebouw open vanaf 20.00 uur)
locatie : 't Patronaat, Nieuwkuijksestraat 106, schuin tegenover De Ster
toegang : gratis
onderwerp : **weidevogels**

Zowel leden als niet-leden van onze vereniging zijn van harte welkom.

WANDELINGEN

datum : **zondag 26 oktober**
vertrektijd : **10.00 uur**
vertrekplaats : café/restaurant De Rustende Jager, zuidzijde van de Drunense Duinen
locatie : Drunense Duinen
gidsen : Bert van Opzeeland en Peter van de Velden
thema : de das in de Duinen
duur : minimaal 2 uur

datum : **zondag 16 november**
vertrektijd : 10.00 uur
vertrekplaats : café/restaurant De Drie Linden, Giersbergen
locatie : de Hooge Heide
gidsen : Peter van de Velden en Harrie Smits
thema : herfst
duur : ongeveer 2 uur

Bovenstaande wandelingen zijn bedoeld voor zowel leden als niet-leden van onze vereniging. Iedereen is dus van harte welkom. Denkt u aan stevige wandelschoenen, zonodig regenkleding en een verrekijker.
Aan deelname zijn geen kosten verbonden, vooraf opgeven is niet nodig.

traditionele kerstwandeling
datum : **2de kerstdag, vrijdag 26 december**
vertrektijd : **11.00 uur**
vertrekplaats : café/restaurant De Drie Linden, Giersbergen
locatie : De Drunense Duinen
gidsen : Peter van de Velden en Ad Kuijpers
thema : "lekker even uitwaaien en bijkletsen"
duur : ongeveer 2 uur

De kerstwandeling is bedoeld voor onze leden, hun huisgenoten, familie en vrienden. Er komt dus geen aankondiging van de kerstwandeling in de lokale pers.

LANDSCHAPSBEHEER

Op de onderstaande zaterdagochtenden wordt er door de landschapsbeheergroep weer gewerkt in de natuur. Uiteraard bent ook u van harte welkom om de handen uit de mouwen te steken. Elke hulp is welkom!

data : zaterdag 4 oktober, 1 november en 6 december
aanvang : 9.00 uur
eindtijdstip : 12.00 uur
verzamelen: Natuurpark aan de Kanaalweg in Drunen, dit is tegenover de zandafgraving

Materialen en handschoenen zijn aanwezig. Voor koffie en koek wordt gezorgd. Heeft u vragen dan kunt u contact opnemen met Joost van Balkom, Joost is de coördinator van het landschapsbeheer.

KOPIJ VOOR NATUURLIJK

De uiterste datum voor het inleveren van kopij voor de volgende Natuurlijk is: **1 december**, verschijningsdatum 15 december. Heeft u een stuk tekst op het gebied van natuur en/of milieu dat ook interessant is voor de lezers van Natuurlijk geef het ons dan door. U kunt uw kopij mailen naar Wil Maaywee: wmaaywee@hetnet.nl (Word, lettertype arial, lettergrootte 14) of inleveren bij Wil, Leliestraat 11, 5151 TP Drunen

---

BEZWAARSCHRIFT

Naar aanleiding van de publicatie in de Heusdense Courant d.d. 16 juni 2003 dat een kapvergunning is verleend voor de kap van 16 beuken aan de Parklaan ten behoeve van de bouw van een tankstation is door ons wederom bezwaar aangetekend.

Geacht College,

Tegen de door u verleende kapvergunning d.d. 16 juni 2003 ten behoeve van de kap van 16 beuken staande aan de Parklaan ter hoogte van de afslag Elshout, tekenen wij bezwaar aan.

Allereerst verzoeken wij u niet tot kap over te gaan totdat ons bezwaar in deze kwestie is behandeld.

De gronden waarop wij bezwaar maken zijn de volgende. Bij het verlenen van een kapvergunning dienen meerdere belangen te worden afgewogen. Wij vinden dat de belangen die gediend worden met het behoud van de beuken van een groter gewicht dienen te zijn, dan de belangen die gediend worden met de kap van de beuken.

De belangen van de beuken zijn gelegen in de natuurwaarde, de landschappelijke waarde, de waarde voor stads- en dorpschoon, de beeldbepalende waarde, de cultuurhistorische waarde, de waarde voor de leefbaarheid, nestel- en schuilgelegenheid van (beschermde) diersoorten, ouderdom, planologische situering etc.

Ten eerste gaat het hier om beuken die tussen de 80 en 100 jaar oud zijn. Het zijn monumentale bomen die een historische en karakteristieke bomenrij vertegenwoordigen. Landschappelijk gezien geven ze een bepaalde uitstraling die tegenwicht biedt aan de toenemende versterking van het dorp Drunen. Bovendien markeren deze bomen al jarenlang het oude spoorwegtracé Lage Zwaluwe-'s-Hertogenbosch ('t Halve Zolenlijntje). Nu de spoorbruggen tussen Drunen en Baardwijk tot rijksmonument worden verklaard, dienen de beuken te worden gehandhaafd daar deze cultuurhistorisch gezien een onderdeel vormen van het oudere spoorwegtracé door de Langstraat. Indertijd, bij de aanleg van de zuidelijke randweg, zijn de beuken in het plan gespaard omdat ze een groot belang vertegenwoordigen.

Verder hebben de beuken vanuit het oogpunt van de natuur een zeer groot belang. Het is een broed- en schuilplaats voor vogels en andere (beschermde) diersoorten en de bomen voorzien in voedsel voor deze dieren. Daarnaast hebben de beuken luchtzuiverende kwaliteiten en zorgen ze voor een goede bodemhuishouding en microklimaat.

Een ander belangrijk argument om de beuken te sparen, is het feit dat er een alternatieve locatie (meer oostelijk) voorhanden is waar het tankstation zou kunnen worden gesitueerd. Als er een alternatief is, dient ons inziens dit alternatief te worden gekozen. Dit is voor de belangen die gediend zijn met het behoud van de beuken een veel betere optie. Ook is de situering van het benzinstation uit het oogpunt van verkeersveiligheid geen goede locatie. Denk aan fietsers, automobilisten. Het economisch belang van één ondernemer kan niet zonder meer van doorslaggevend betekenis zijn. Als het algemeen belang (waarden van de beuken, belangen verkeersdeelnemers) in het geding is, dient naar onze mening het algemeen belang vóór te gaan op het individuele belang (ondernemer).

Ook de belofte aan de ondernemer aan wie deze locatie is toegezegd, mag in dit kader niet worden betrokken. Dit argument kan en mag geen rol spelen bij de afweging van de belangen in deze. Als de belangen die gediend zijn met het behoud van de beuken zwaarder wegen, dienen deze te prevaleren, ondanks een eventuele dreiging van een claim.

Overigens gaan wij ervan uit dat u in deze kwestie de bepalingen uit de Flora- en faunawet in acht neemt, zoals het niet kappen in het broedseizoen. Verder verwachten wij dat er ook nog een ontheffing op grond van deze wet nodig is in verband met verstoring van beschermde diersoorten die gebruik maken van de beuken.

Een zorgvuldige besluitvorming vraagt om een goede afweging van belangen. Op grond van bovenstaande redenen en het feit dat er een alternatieve locatie aanwezig is, dienen de belangen die gediend zijn met het behoud van de beuken te prevaleren. Wij verzoeken u ons bezwaar gegrond te verklaren.

Met vriendelijke groet,
Namens het bestuur van de natuur- en Milieuvereniging,

Voorzitter,

Secretaris,

G.G.J. Rouhof

Mw. C. de Moel-van Engelen

INVENTARISATIE

Inventarisatie van Natuurwaarden

In ons blad "Natuurlijk" van maart j.l. hebben wij de plannen uiteengezet voor de opzet van een inventarisatiesysteem waarin zoveel mogelijk gegevens over de flora en fauna in onze gemeente zouden worden vastgelegd.

Als wij onze natuur willen beschermen zullen we eerst zelf moeten weten wat er hier te beschermen valt en waar zich de groei- en leefgebieden van bijzondere planten en dieren bevinden. Dat zullen we moeten weten vóór deze gebieden met aantasting worden bedreigd. Ook voor de invulling van ons beleidsplan zal een goede kennis van de aanwezige natuurwaarden onmisbaar zijn.

Er is toen ook al op gewezen dat hierbij zoveel mogelijk gebruik gemaakt moet worden van de kennis die al binnen onze vereniging aanwezig is. En dat is heel wat! Verschillende leden houden zich al jaren bezig met onderzoek en inventarisaties van bepaalde terreinen of bepaalde groepen van flora en fauna. Wanneer we al deze kennis zouden kunnen bundelen ontstaat er al een indrukwekkend overzicht van de natuur in het gebied van Drunen, Vlijmen en Heusden.

Intussen is er al heel wat werk verzet om dit gegevensbestand te realiseren. Theo Boonmann heeft al een grote hoeveelheid waarnemingen in zijn computerbestand ingevoerd. De gegevens kunnen zowel per soort als per geografisch gebied worden opgeroepen. Zo kan meteen zichtbaar worden gemaakt welke planten en dieren er in een bepaald kilometerblok zijn waargenomen. Voor de meer bijzondere soorten wordt een fijnere geografische indeling gebruikt, namelijk blokken van 100x100 m.

Op deze manier zijn bijvoorbeeld voor het kilometerblok 136/409 (De Kaag) al meer dan 200 plantensoorten in het bestand opgenomen.

In de afgelopen maanden zijn weer verschillende beschermde soorten binnen onze gemeente gevonden. Om er een paar te noemen: de oranje luzernevlinder, de kamsalamander, de kale vrouwenmantel en het donker pimperlblauwtje. De laatstgenoemde soort krijgt internationale bescherming. Deze soort wordt niet alleen vermeld in de Nederlandse Rode Lijst, maar ook in de lijsten van de Conventie van Bern en in de Habitat-richtlijn.

Nu wordt er aan de borreltafel en ook in de pers nog al eens smalend gepraat over die bescherming van bepaalde dier- en plantensoorten.

Waarom zou je voor een salamander, een modderkruiper of een hamstertje uitbreidingsplannen moeten wijzigen of zelfs bouwprojecten moeten stopzetten? De economische belangen moeten toch altijd zwaarder wegen?

Lieden die zo praten geven toch wel te kennen er weinig van te snappen. Het gaat niet om een salamandertje of een modderkruipertje. In de natuur telt het individu niet en dagelijks wordt een aanzienlijk deel van de populatie door predatoren opgegeten of komt om door droogte of andere oorzaken.

Waar het wel om gaat is de instandhouding van de soort en wat nóg belangrijker is, de instandhouding van het biotoop waarin deze dieren leven. Steeds meer wordt ontdekt dat alles in de natuur met elkaar samenhangt en van elkaar afhankelijk is. De onderlinge afhankelijkheid van schimmels-planten-bomen-insecten en verschillende diersoorten is zo groot en complex, en zo gebonden aan bodemsamenstelling en waterkwaliteit, dat de wetenschap slechts geleidelijk meer inzicht krijgt in bestaande cycli en verbanden.

Wanneer dus ergens zeldzame planten en dieren voorkomen betekent dit vaak dat daar een bijzonder biotoop aanwezig is, en dat vernietiging daarvan, ook voor de omgeving, heel wat meer gevolgen heeft dan het verdwijnen van een plantje of een beestje.

Er is dus reden te over om ook voor onze gemeente zo goed mogelijk in kaart te brengen waar deze bijzondere planten en dieren voorkomen en hoe zich de verschillende biotopen in de loop der jaren ontwikkelen. Daarvoor is een goede databank een eerste vereiste.

Wij doen daarom een beroep op de leden van onze vereniging om bestaande inventarisatiegegevens en bijzondere waarnemingen door te geven voor invoering in de databank, zodat hiervan gebruik gemaakt kan worden als de noodzaak zich voordoet.

In de vorige bijdrage is er al op gewezen dat de gegevens voor eigen gebruik bestemd zijn en alleen aan derden kunnen worden doorgegeven wanneer hiervoor goede redenen aanwezig zijn.

Wilt U Uw waarnemingen doorgeven aan:

Theo Boonmann – Begoniastraat 7 – 5151 TJ Drunen Tel. 0416-376378

Piet de Bont – Diepenbrockstraat 21 5151 KE Drunen Tel. 0416-373055

Hopelijk kan ook op deze manier een bijdrage worden geleverd aan het behoud van de natuurwaarden in onze gemeente. Over die natuurwaarden is al veel bekend maar zeker is dat op veel plaatsen nog waardevolle kennis aanwezig is waarmee de databank zou kunnen worden aangevuld. Uw medewerking is dan ook erg belangrijk!

Piet de Bont

Op 9 oktober 2003 organiseert VIBA Expo haar jaarlijkse Eco-Bouwmarkt oftewel Open Dag in 's-Hertogenbosch. VIBA Expo is hét landelijke kenniscentrum voor mens- en milieubewust bouwen, wonen, werken en leven en beschikt over een *unieke en tevens* Europa's grootste *expositie van duurzame bouwmaterialen, producten en diensten*. Met haar Open Dag wil VIBA Expo de aandacht vestigen op het belang van, en de mogelijkheden voor het inrichten van een duurzame en gezonde samenleving. Op 9 oktober tussen 11.00 en 16.00 uur kan iedereen kennismaken met de werking en toepassing van bio-ecologische bouwmaterialen, groene architecten en energiezuinige installaties in de sfeervolle permanente expositieruimte van VIBA Expo. De Eco-Bouwmarkt richt zich op architecten, stedenbouwkundigen, bouwadviseurs, bouwbedrijven, overheden, doe-het-zelvers, Viba-leden, pers en andere geïnteresseerden.

Tijdens de Eco-Bouwmarkt zijn op een vloeroppervlak van 2500 m² maar liefst 150 exposanten vertegenwoordigd. Zij geven uitleg en demonstraties over hun nieuwste milieuvriendelijke en gezonde bouwmaterialen, installaties en diensten. Daarnaast zijn er doorlopende themapresentaties (programma: zie achterzijde) over actuele en interessante onderwerpen binnen de wereld van duurzaam en gezond bouwen anno 2003. Om de ontwikkelingen in een historisch perspectief te plaatsen wordt op deze dag eveneens een tentoonstelling over de Geschiedenis van VIBA geopend. Verder introduceert VIBA Expo haar nieuwe audiosysteem voor individuele bezoekers en wordt de stedenbouwkundige hoek in gebruik genomen. Dit alles maakt de Eco-Bouwmarkt 2003 een aantrekkelijke en toegankelijke mix van praktische toepassingen en theoretische kennis.

De Eco-Bouwmarkt biedt u een unieke kans om al uw vragen af te vuren op een keur aan deskundigen. Wat is nu gezond en duurzaam bouwen? Waar dien je als vakman, architect, bouwer of doe-het-zelver rekening mee te houden? Hoe pas je duurzame isolatiematerialen toe? Hoe ventileer je op een natuurlijke wijze? Hoe kan ik zuinig omgaan met energie en water? Vele praktische vragen waarop u op 9 oktober rechtstreeks antwoord krijgt. De exposanten op VIBA Expo laten u alle ins en outs van het bio-ecologisch bouwen en wonen zien, ruiken en voelen. Kortom, deze dag is een uitgelezen kans om u te laten informeren over duurzame ontwerpen en toepassingen in uw woon-, werk- en leefomgeving en de invloed ervan op uw gezondheid en het milieu. Wij nodigen u van harte uit de Eco-Bouwmarkt 2003 van VIBA Expo te bezoeken. Via het bijgevoegde aanmeldingsformulier kunt u zich geheel gratis en vrijblijvend opgeven voor deze dag.

Tot ziens bij VIBA Expo; de volgende stap naar duurzaam en gezond bouwen, wonen, werken en leven.

doorlopende themapresentatie door:

Leembouw - Architectenbureau Eco-Design

Over gerealiseerde bouwprojecten van architect Sjaap Holst. met speciale aandacht voor bouwbiologie en het gebruik van leem in nieuwbouw, renovatie en aanbouw.

Daglichtsysteem - Techcomlight

Over de positieve effecten van daglicht op de mens en de installatie, ruimten en eigenschappen van een daglichtsysteem.

Natuurlijke ventilatie - Alusta

Over een vraaggestuurd hybride ventilatiesysteem met natuurlijke toevoer en mechanische afvoer.

DakenComfortdak

Over het duurzaam onderhouden van daken en Eco-NOFC een daksysteem voor zonne-energie.

WindenergieStevenhagen

Over het opwekken van energie met een windturbine.

Bodemenergie - Geotherm

Over bodemenergiesystemen

Binnenmilieu - BBA

Over het creëren van een gezond binnenmilieu in scholen en kinderdagverblijven.

Duurzame energie - NUON

Over duurzame energieconcepten

Duurzaam houtgebruik Stichting - Ecohout en A. van den Berg

Over het gebruik en de verkrijgbaarheid van duurzaam FSC-hout.

Dubobeleid - Nationaal Dubo Centrum

De rol van het Nationaal Dubo Centrum in het toekomstige duurzaam-bouwen-beleid in Nederland.

Ecologische projecten - Stichting Eco-dorp

Over het opzetten van Eco-dorp Nederland

Architectuur/stedenbouw - Nog nader te bepalen

Naast deze doorlopende themapresentaties zullen bijna 150 exposanten aanwezig zijn om hun stand te vertegenwoordigen en uitleg en demonstraties geven over hun milieuvriendelijke produkt, installatie of dienst. Bovendien zijn de VIBA werkgroepen interieur en Strobouw aanwezig om voorlichting te geven over hun activiteiten.

(wijzigingen en uitbreidingen voorbehouden)

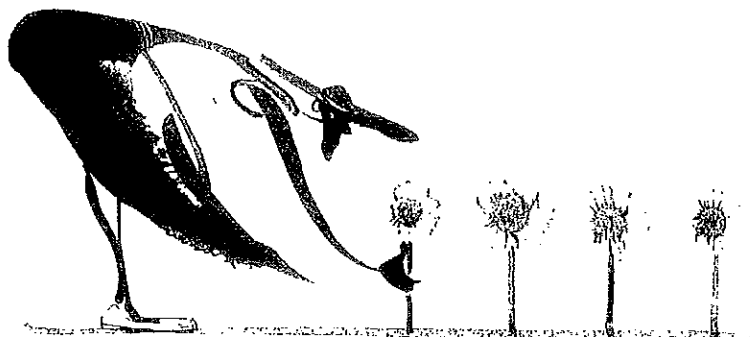
PLASTIC TASJE

Heeft u er een plastic tasje bij?

Wie veel boodschappen wil inslaan in Coles Bay, een nederzetting aan de oostkust van Tasmanië, moet zich wel voorbereiden. Het plaatsje is een van de eerste plekken ter wereld waar de plastic tas in de ban gaat. De ondernemers in Coles Bay hebben besloten geen tasjes meer te verstrekken aan hun klanten, meldt het Britse dagblad *The Guardian*. De 175 inwoners zullen moeten wennen aan het gebruik van papieren zakken en 'echte' tassen.

Elk huishouden krijgt daarom vijf grote, katoenen boodschappentassen. Coles Bay ligt op de grens van Freycinet National Park, een natuurgebied dat jaarlijks 180 duizend toeristen trekt. Los vliegend plastic maakt het daar niet mooier, beseft ondernemer Ben Kearney. Onze inkomsten komen voornamelijk uit het toerisme. Bezoekers komen op de natuur af, en zij zijn dus wel coöperatief.'

STREEFBEELD (GLAS)TUINBOUW

Het onderstaande streefbeeld is opgesteld door 3 leden van de werkgroep Ruimtelijke Ordening van onze vereniging: Cees van der Meijden, Hans Meulenbeld en Titus Drijkoningen.

Dit streefbeeld is overhandigd aan de commissie Herstructurering Glastuinbouw gemeente Heusden en aan wethouder P. Groenestein.

Een reactie van de gemeente hierop werd door de wethouder toegezegd tijdens het bestuurlijk overleg van 30 juni jl. In de volgende Natuurlijk hopen wij u deze reactie te kunnen laten horen.

Het streefbeeld van de Natuur- en Milieuvereniging van de gemeente Heusden i.v.m. Herstructurering Glastuinbouw in de gemeente Heusden

Een kleine inventarisatie van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden

Het gebied tussen de A59 en de dorpen Elshout en Haarsteeg is van oorsprong een veenontginningsgebied, dat al eeuwen in agrarisch gebruik is. De afgelopen veertig jaar heeft men er zich vooral op de tuinbouw toegelegd, waarvoor de grond zeer geschikt is.

Het is een nog steeds landelijk, vrij kleinschalig ingericht gebied, waar de strokenverkaveling, restanten van het slagenlandschap van de Langstraat, overal terug te vinden is. De lintbebouwing van de dorpen Elshout en Haarsteeg is kenmerkend voor dorpen ontstaan op voormalige achterkades van veenontginningen. Het slagenlandschap eromheen bepaalt mede de eigenheid en kwaliteit van deze dorpen.

Midden in het gebied ligt de abdij Mariënkroon, voortgekomen uit het kasteel van Onsenoort, dat al wordt vermeld in 1244. Het vormt een cultuurhistorisch waardevol monument in dit landschap. Er tegenover ligt nog het laatste stukje van de oude Abdijlaan die via het Hoog naar Nieuwkuijk liep, omzoomd door beukenbomen. Ook het beukenbos dat vroeger toebehoorde aan de familie d'Oultremont is een waardevol element. Het gehucht 'De Bosschen' in den Dekker met zijn nog kleinschalige structuur en mooie eikenwal vormt nog een fraai geheel in het landschap. Vanuit 'De Bosschen' heeft men een mooi uitzicht op het oude kloosterterrein van het middeleeuwse klooster 'Mariëndonk' in Elshout. De dorpsstraat Wolfshoek en de Scheidingstraat zijn oude en markante wegen in het gebied. De oude Zeedijk in Drunen die na de Sint Elisabethsvloed werd versterkt, moest het achterliggende gebied, dat na de vloed overeind gebleven was, tegen het zeewater beschermen. De oude Vloeddijk in Vlijmen moest het gebied tegen het Maaswater uit het oosten beschermen. Vanaf de Zeedijk/Naulandseweg heeft men nog een prachtig uitzicht op de oude 19^e eeuwse molen van Drunen die hopelijk in de toekomst weer eens wentelende wieken krijgt.

Het markante uitzicht vanaf de Maijweg op het dorpslint van Elshout met de uitbouw van de kerk en het kerkhof is door de nieuwbouw bij de Theodor Rijkenstraat in het nauw gekomen!

Ten oosten van het bos van d'Oultremont heeft men nog een weids uitzicht over het oude slagenlandschap tot aan Heusden toe. Verder zijn er nog een aantal zeer specifieke noord-zuid doorzichten door het gebied. De bebouwing langs de Naulandseweg, de Maijweg en de Tuinbouwweg ten westen van de Abt van Engelenlaan maakt een rommelige indruk. Verschillende, juist ook nieuwere kassen, vormen als het ware lelijke industriegebiedjes.

Door de te verwachten woningbouw, de ontwikkeling van bedrijventerreinen en concentratie van de glastuinbouw en bijpassende infrastructuur zal het gebied in toenemende mate verstedelijken.

Ons streefbeeld

Het gaat over een beperkte ruimte, waarop van verschillende zijden aanspraak wordt gemaakt. De mogelijkheden zijn er dus beperkt, wil men het groene en landschappelijke karakter van het gebied en de eigenheid van de dorpen behouden. Een goede samenwerking tussen de verschillende belanghebbenden kan de mogelijkheden bieden om de tuinbouw in het gebied te herstructureren met behoud en zelfs versterking van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Wij begrijpen, dat er ruimte geboden moet worden voor de ontwikkeling en de groei van de huidige, bestaande glastuinbouwbedrijven in het gebied. Daar hebben wij geen bezwaar tegen, mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan.

Toestroom van tuinders van elders wijzen wij zonder meer af, omdat er dan al te grote concentraties van glastuinbouw zullen ontstaan en er te weinig ruimte overblijft voor de vollegrondstuinbouw, landschap, natuur en cultuurhistorie.

Wij willen graag dat de eigenheid van de dorpen Elshout en Haarsteeg, die mede afhankelijk is van het kenmerkende landschap met de smalle en evenwijdige kavels, behouden blijft. Voorkomen moet worden dat de dorpen helemaal worden ingeklemd door de glastuinbouw, zodat de herkenbaarheid en de leefbaarheid van de dorpen in het gedrang komen.

Een duurzame herstructurering van de tuinbouw houdt in, dat ook andere waarden in het gebied kansen krijgen. De situering en de omvang van de bedrijven moet in evenwicht zijn met de karakteristieke omgeving. Dit vraagt om een (glas)tuinbouw met toegevoegde waarden d.w.z. een tuinbouw die rekening houdt met de natuur, het landschap en de cultuurhistorie van het gebied. Wij vinden het daarom belangrijk, dat de tuinbouwbedrijven bereid zijn zich zorgvuldig in te passen in het bestaande landschap.

Open ruimten en zichtlijnen zijn nodig om de landschappelijke samenhang tussen dorpen en hun omgeving te bewaren. Er zullen voldoende stroken open moeten blijven om zicht te kunnen blijven houden op de lintbebouwing van de dorpen en de dorpen doorzicht te blijven bieden op het omliggende slagenlandschap. Een aantal zeer specifieke plaatsen moet zeker open blijven. Denk aan de Bosschen, het gebied tussen Haarsteeg (Hoeven) en Elshout, het gebied langs de Zeedijk en Voordijk, het gebied rondom het bos van d'Oultremont, het gebiedje bij de Oude Abdijlaan naar het Hoog. Op de abdij Mariënkroon, de kerken van Elshout en Haarsteeg moet vrij uitzicht blijven. Op enkele plaatsen waar nog slechts een enkel doorzicht voorhanden is, moet dit op die plaatsen zeker behouden blijven.

De afwisseling van glastuinbouw en vollegrondstuinbouw biedt de mogelijkheid om voldoende doorzichten en openingen te behouden.

Aangezien de grond zeer geschikt is voor tuinbouw moet ook zeker de vollegrondstuinbouw hier aanwezig blijven. Er zal een bepaalde verhouding gevonden moeten worden tussen glastuinbouw en vollegrondstuinbouw.

Wij willen graag dat er echt invulling wordt gegeven aan de ecologische zone bij het Land van Ooit, die een verbinding tussen het Land van Heusden (Wijde Biesbosch) en de Drunense Duinen (Meijerij) mogelijk maakt. De laatste mogelijkheid om een noord-zuid verbinding in stand te houden, waar nog alle overgangen van het hoge zandgebied van de Drunense Duinen afdalend naar het kleigebied van de Maas beleefd kunnen worden. Wij verwachten dan ook, dat er ruimte wordt gemaakt voor een groene zone, waardoor wandelaars en fietsers zich van de vestingstad Heusden via het Herptsch Veld en het 'tuinbouwgebied' langs het Land van ooit naar de Loonse en Drunense Duinen kunnen begeven! Het is ook de "poort" waardoor alle kernen via het landschap met het "groene hart" verbonden moeten blijven! Een ecologische zone door het nog laatste bosgebied op de zandwal van de Langstraat! Ook van belang voor dieren en planten die in de verschillende landschappen aanwezig zijn. Er blijft dan uitwisseling mogelijk.

De waterlopen en nog bestaande sloten moeten weer een ecologische functie krijgen met hier en daar elzenhagen erlangs om het slagenlandschap weer te versterken en vrije randen, waar de typische flora en fauna van het gebied weer kansen krijgt. Tuinders die ook weer beheerders van de natuur worden!

Wij gaan ervan uit dat er gestreefd wordt naar een duurzame energie- en waterhuishouding en een glastuinbouw die beseft dat duisternis van belang is voor mens en dier en de omgeving afschermt tegen assimilatieverlichting.

Fietspaden langs de doorgaande weg zou voor bewoners, maar ook voor de recreant geen overbodige luxe zijn.

AUTOVRIJE ZONDAG

“Met de fiets in Heusden, D’n Boer Op”

Het was een stralende zondag, 21 september.
Zo’n heerlijke zonnige laatste zomerdag.

Reden voor heel veel mensen om op de fiets te stappen en deel te nemen aan de fietstocht door het zuidelijke deel van onze gemeente.
Samen met de noordelijke route is het een fraaie uitgave geworden. Met dank aan Bert van Opzeeland voor zijn bijdrage aan de tekst in het boekje en aan de gemeente voor de sponsoring.

De twee vertegenwoordigers van Beter Een Ligfiets uit Tilburg hadden het druk met hun uitprobeer-fietsen.

Onze vereniging had ook een kraam op de Groenmarkt, die goed bezocht is.

Een drukke dag, waar wij met zeer veel voldoening op terug kijken.
Fons, Cock, Toon, Pieternel en George:
bedankt voor jullie hulp

Marian en Noor

(We hadden wel op meer hulp gehoopt. Volgend jaar?)

HEEMTUIN DE MEULENWERF

In april is de eerste (schitterende) NIEUWSBRIEF verschenen van de Stichting Heemtuin de Meulenwerf.

In het kort wordt het ontstaan in 1999 van een stuurgroep met als doel het oprichten van een Heemtuin in de vesting Heusden beschreven.

De Natuur- en Milieuvereniging is een van de vier belangengroeperingen in de stuurgroep. Ton Brok is vanaf het begin bij de plannen betrokken , later kwam ook Hans Meulenbeld in het bestuur.

En er is al veel gebeurd:

- de landschapsarchitect Bob van der Vliet maakte een voorlopig ontwerp
- voor de bouwkundige aspecten tekende August van Vliet
- met de Hogere Agrarische School in Den Bosch zijn vruchtbare contacten opgebouwd
- subsidieverzoeken gingen uit naar de provincie en op Europees niveau
- een hydrologisch onderzoek is in voorbereiding

Er wordt hard gewerkt! Voor meer informatie kunt u contact opnemen met

Karen Mulder 073 - 5117638

HEEMTUIN

" Hogere Agrarische School (HAS) te Den Bosch levert eerste bijdrage aan de realisatie van heemtuin de Meulenwerf"

Woensdag 25 juni 2003 zijn door de tweede jaars student er van de HAS twee lijvige eindrapporten overgedragen aan Hans Meulenbeld en mij. Hans en ik hebben de twee groepen vanuit het bestuur van de heemtuin sedert september 2002 begeleid.

Het afgelopen schooljaar hebben twee groepen studenten in het kader van hun studierichting tuin- en landschapsman-

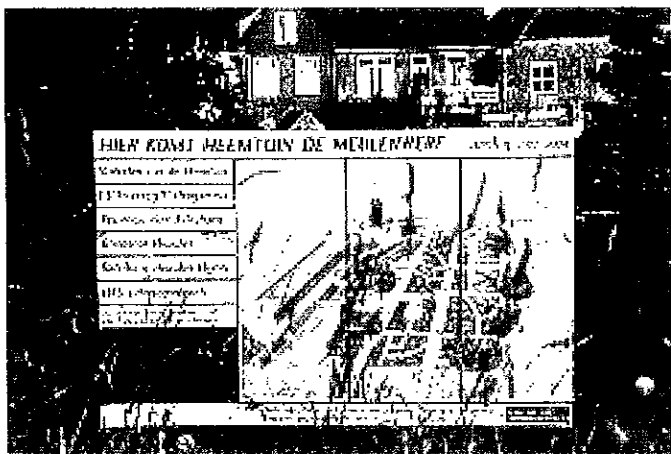
agement voor de module Groenproject zich verdiept in de volgende 5 thema's m.b.t. de heemtuin:

1. vegetatie van het rivierengebied;
2. relatie leggen tussen de oude ambachten en vegetatie;
3. het aantrekkelijk maken voor visueel gehandicapten;
4. toegankelijkheid van de heemtuin voor visueel en fysiek gehandicapten;
5. en het ontwikkelen van een voorlichtingsplan voor de diverse thema's in de heemtuin.

Daartoe werden twee teams geformeerd, waarvan één team zich vooral verdiepte in de oude ambachten die op Heusden van toepassing zijn en het andere team het rivierengebied en zijn specifieke kenmerken in kaart bracht. Beide teams hadden oog voor de moeilijke situatie voor visueel en lichamelijke gehandicapten. Heusden is als vestingstad immers niet bepaald rolstoelvriendelijk. Door in overleg met de gemeente de bereikbaarheid vanaf de parkeerplaatsen te bespreken kan dit tot een beheersbaar probleem worden teruggebracht. Het resultaat van de werkzaamheden van de twee groepen studenten heeft geleid tot twee waardevolle goed bruikbare rapporten.

In het rapport; **Groen Totaal (Leren in de praktijk een ervaring rijker)** is een inventarisatie opgenomen over planten die in het verleden en tegenwoordig in het rivierengebied groeiden en groeien samen met een opsomming van de huidige in het rivierengebied voorkomende natuurdoeltypen. In het hoofdstuk Groenvisie en groenstructuur wordt in het rapport ingegaan op de plantenonderdelen die op het rivierengebied betrekking hebben, de erbij horende leeronderdelen,

de doelstellingen en het onderhoud en beheer van de tuin. Voor wat betreft de inrichting is een voorstel opgenomen welke riet- en biezenplanten, water- en moerasplanten en rivier- en griendplanten waar in de tuin kunnen worden toegepast.

Gelet op de toegankelijkheid van de tuin voor fysiek gehandicapten zijn in het rapport aanbevelingen gedaan welke maatregelen en materialen er genomen en gebruikt kunnen worden om de toegankelijkheid van de heemtuin en omgeving te waarborgen voor gehandicapten. M.b.t.

het aspect communicatie zijn er aanbevelingen gedaan hoe de voorlichting kan worden uitgewerkt voor de tuin en voor de doelgroepen met een paar uitgewerkte voorbeelden. Als laatste onderdeel word weergegeven de meest gebruikte planten in een 17^e eeuwse vestingstad en de eventuele ziekten die deze planten kunnen krijgen.

In het rapport; **Adviesrapport (Inrichting heemtuin de Meulenwerf)** is informatie opgenomen over vestingsteden en specifiek de vestingstad Heusden en de voor deze steden noodzakelijk aanwezige grote mate van zelfvoorzienendheid in geval van oorlog (dreiging). In relatie hiermee wordt dan ook ingegaan op een aantal specifiek hieraan gerelateerde planten en dieren in de 17^e eeuw. Via een omschrijving van het gilde worden in het rapport een aantal ambachten uitgewerkt met de planten die gebruikt werden. Om de visueel gehandicapte bezoekers ook van de tuin te kunnen laten genieten is een overzicht aanwezig van specifieke planten met eigenschappen als sterk geurend etc., met de bijbehorende plantadviezen, die geschikt zijn om gebruikt te worden bij dat deel van de inrichting dat specifiek op deze gehandicapten wordt ingericht. Naast de plantadviezen zijn er ook in het rapport richtlijnen opgenomen die bij het ontwerp en inrichting gebruikt kunnen worden specifiek gericht op toegankelijkheid van de tuin voor de visueel gehandicapten.

De opdracht is door de studenten als interessant, leuk en leerzaam ervaren, temeer omdat het

project een praktijksituatie is die tastbaar is en niet blijft steken in een virtuele situatie van computermodellen.

"Wij zullen ons best doen er iets moois van te maken", luidde hun collectieve belofte aan het begin van het traject ik kan zeggen dat is hun gelukt en ook wij zijn daardoor weer een stap verder om er iets moois van te maken.

Drunen, 28-08-2003

Ton Brok

MIJN FAVORIETE PLEKJE

“Mijn favoriete plek”

Toen Marian van der Linden mij vroeg om een stukje te schrijven voor de nieuwe rubriek 'mijn favoriete plekje' heb ik geen moment geaarzeld en mijn medewerking toegezegd.

Toen ik er echter over na ging denken, bleek steeds meer dat ik geen uitgesproken favoriete plek heb, maar van een aantal natuurgebieden in onze directe omgeving bijzonder kan genieten.

Geboren en getogen in Cromvoirt kwam ik 30 jaar geleden al vaak in de Loonse en Drunense Duinen. Ik had een eigen paard en heb in die tijd dan ook heel wat uurtjes in dit prachtige natuurgebied doorgebracht. Het was toen allemaal wel wat rustiger.

Sinds 1 juli 1987 wonen we in Drunen. Het wandelen in het Nationaal Park de Loonse en Drunense duinen beperkt zich op dit moment hoofdzakelijk tot de voorbereidingen van de excursies (voorwandelen) en de excursies zelf.

Sinds 1980 ben ik werkzaam in de Brabantse Biesbosch, eveneens een Nationaal Park. Jarenlang heb ik tijdens mijn wekelijkse vaartochtjes heel wat moois mogen aanschouwen waarvan de ijsvogels en de bevers toch wel het meeste indruk hebben gemaakt. De laatste jaren zijn er in de Brabantse Biesbosch verschillende natuurontwikkelingsprojecten gestart. De resultaten beginnen zich steeds meer af te tekenen. Ik noem de Noordwaard en de Maltha. Op de Malta is een vogelkijkhut. Wat te denken als je begin september 21 lepelaars telt. Om nog maar te zwijgen van de prachtige roofvogels. De visarend en de boom- en slechtvalk laten zich regelmatig zien evenals de kiekendief en de buizerd. Ook de vele prachtige eenden hebben er de rust gevonden en voelen zich er veilig. In de wintermaanden is het genieten van het aantal reeën wat zich van nabij laat zien. De volgende foto's zijn genomen in de Brabantse Biesbosch.

De volgende foto is genomen in de Maltha:

De volgende foto is genomen in de Noordwaard:

De Brabantse Biesbosch is zeker een bezoek waard. Bovendien is er in Werkendam behalve deze twee natuurgebieden in ontwikkeling ook nog het Biesboschmuseum met een minigriend als wandelgebied. Kortom een aardige natuurtip voor de komende tijd.

Veel wandel en natuurplezier,

Ad Kuijpers

ADVERTEERDERS

DE WAAL OPTIEK

GROTESTRAAT 122 5151 BN DRUNEN TEL. 0416-374280
brillen · contactlenzen · oogmeting

Van Herpt
LEVERSOPTIMISATIE

Beemsterkaas	Salades
Fijne Vleeswaren	Noten & Bonbons
Brood & Banket	Zuidvruchten
Paté's	Reform & Dieet

Van Herpt Specialiteiten/Reform
Grotestraat 134, 5151 BN Drunen
tel 0416.372497

Het verschil
tussen een bloem en onkruid
is een oordeel

Wilma Beoord

gedip. kruidengeneeskundige
Bach remedies

Consult volgens afspraak
Meidoornstr. 17, 5253 EA, Nieuwkuijk
Tel: 073-5115228

VAN DIJK *interieurs*

Van Dijk Interieurs
Van der Waagweg 10
5104 PL Drunen
geenente Herpten
Tel. (0416) 370.656
Fax (0416) 370.656

Uw adres voor:

- Schuifdeuren
- Draaideuren
- Badmeubelen
- Keukens
- Winkelinrichtingen
- Kantoormeubelen

